

BÀI TỰA

Phiên âm:

Quảng Nam Ngũ Hành Sơn Tiên Thúy Động Thiên ngâm sao tự

Tuế Canh Tý thu, dư nam du Ngũ Hành Sơn, ái sơn chi kỳ, biến thám chư động, hữu cao nhi khảm giả, hữu trường nhi hiệp giả, hữu khuất khúc nhi thâm hiểm giả, kỳ khu lỗi lạc, bất khả thắng số. Mưu ư mục, đắc ư tâm, bất giác hướng thiên thần phát đại tiểu, hỷ dục như cuồng. Tự trung hữu Huyền Không, Tàng Chân, Vân Thông, Linh Nham chư động, quân hữu thánh sắc tứ danh. Bàng hữu nhất động danh Đăng Lung, dĩ kỳ trung hữu nhũ thạch chung ngưng thành hình như đăng lung tương kế huyền giả, tục nhân chi dĩ danh. Thời trú tăng áp dư đăng nhi viết: “Thử động bị hữu tứ danh; dục công nhất mệnh chi dĩ tiện lạc danh”. Dư cố kỳ động chi tiền, tà dương hương ái yêm quyết ư kỳ hoa dao thảo chi gian, như hữu thần tiên chi sở trú, nhân nhan kỳ ngạch viết Tiên Thúy Động Thiên, tác thiên vạn niên dĩ tiền phi vô thử động dã, đãi dư nhất lâm, thiên vạn niên nhi động chi danh dĩ truyền động chi danh dữ thiên địa trường tồn, tức ngô chi du dữ cổ kim bất hủ. Nãi soạn tự nam hành chí hồi kinh, phàm tam duyệt nguyệt đắc thi ngũ thập thất thủ, mệnh viết “Tiên Thúy Động Thiên ngâm sao”, dĩ thức ngô lãng du chi tích vân nhĩ. Tái ư hồi kinh chi hậu chí niên để đắc thi bát thủ, tính phụ vu thử.

Dịch nghĩa:

Bài tựa tập thơ “Tiên Thúy Động Thiên ngâm sao” về núi Ngũ Hành ở Quảng Nam

Mùa thu năm Canh Tý [1900], tôi đi chơi Ngũ Hành Sơn ở Quảng Nam, yêu thích vẻ kỳ lạ của núi, thăm khắp các động, có động cao mà sâu, có động dài mà hẹp, có động quanh co mà hiểm trở, gập ghềnh nhấp nhô, không biết bao nhiêu mà kể. Vui mắt thỏa lòng, bất giác ngẩng nhìn trời mà cười lớn, mừng rỡ nhảy nhót như điên. Rốt cùng, có các động Huyền Không, Tàng Chân, Vân Thông, Linh Nham, đều có sắc vua ban tên. Bên cạnh có một động tên Đăng Lung, bên trong có thạch nhũ đọng lại đúc thành hình như những cái lồng đèn treo liên tiếp nhau, cho nên người ta nhân đó mà đặt tên. Bấy giờ, sư trú trì dẫn tôi đi lên mà nói: “Động này chưa được vua ban tên”. Ông ấy sai tôi đặt tên để tiện khắc đá. Tôi ngoảnh trông động ấy, trước thì ánh nắng chiều soi dọi, che phủ trong đám cỏ ngà hoa ngọc, dường như là nơi ở của thần tiên. Nhân đó, lấy nhan đề biển ngạch là Tiên Thúy Động Thiên, thì muôn nghìn năm trở về trước chẳng phải không có động này,

đội ta một phen đến mà động có tên, để truyền tên của động cùng với trời đất còn mãi, tức là cuộc đi chơi của ta cùng với xưa nay không mục nát vậy. Bèn soạn từ khi xuôi nam cho đến khi về kinh trong vòng ba tháng, được năm mươi bảy bài thơ, đặt tên là “Tiên Thúy Động Thiên ngâm sao”, để ghi lại dấu vết cuộc lãng du của ta. Lại từ sau khi về kinh đến năm cuối cùng được tám bài, đều chép phụ vào đây.